

Tunnikava lavastusele „Sisekliima“

Tunni eesmärgid:

- Õpilane iseloomustab nõukogudeaegset ühiskonda Eestis
- Õpilane mõistab Narva kujunemist pärast II maailmasõda
- Õpilane mõistab tehase ajaloolist pärandit ja võimalikku mõju keskkonnale
- Õpilane analüüsib, kujundab oma arvamuse ja arutleb lavastuses püstitatud teemade ja probleemkohtade üle

Tunni pikkus 70 minutit

Tund on sobilik 9.-12. klassile

Töölehe on koostanud Aliide-Marie Kais, ajaloo ja ühiskonnaõpetaja.

Keskkonnahoidlik sotsiaalselt sidus Ida-Virumaa

Kaasrahanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

Sissejuhatatus 10 minutit

Variant 1: 10 min **nõus - ei ole nõus** väidete mäng.

Jaga klassiruum kaheks otsaks - ühel pool nõus; teisel pool ei ole nõus. Loe õpilastele ette väide. Õpilane valib, kas ta on väitega nõus või mitte ning liigub vastavasse klassi otsa. Palu pisteliselt õpilastel ka oma valikut põhjendada.

- a. Nõukogude aja pärandit peaks säilitama
- b. Integratsioon on meie ühiskonnas oluline teema
- c. Tolleaegsete tööstuste tegevus mõjutab meie kliimat ja keskkonda ka täna
- d. Lavastus andis mulle ettekujutuse, kuidas tehas mõjutas Narva elanikkonna kujunemist
- e. Lavastus andis mulle ettekujutuse, milline eluolu nõukogude ajal oli
- f. Sooviksin töötada Baltijetsi tehases selle hiilgeajal
- g. Tekkis huvi külastada Narvat

Variant 2: 10 min **sotsiomeetriline rida**.

Jaga klassiruum mõtteliselt skaalaks (1-10, kus 1 madalam väärtus, 10 kõrgem). Loe ette väide ja õpilased liiguvad mõtteliselt skaalal sobivale kohale (kaaslastega suheldes, et end sobivasse kohta paika panna).

- a. Nõukogude aja pärandit peaks säilitama (1 – ei peaks; 10 - väga oluline ja peaks!)
- b. Integratsioon on meie ühiskonnas oluline teema
- c. Tolleaegsete tööstuste tegevus mõjutab meie kliimat ja keskkonda ka täna
- d. Nautisin „Sisekliima” lavastust
- e. Lavastus andis mulle ettekujutuse, milline eluolu nõukogude ajal oli

Õppimise osa ca 50 minutit

50 min – analüütiline grupitöö

Grupitöökaks vajalikud vahendid: A3 suurused plakatipaberid (7 tk), mida kleepida klassi seintele. Märkmepaberid (postitid) 7tk igale õpilasele (sulgudes ka alternatiiv, kui postiteid ei soovi kasutada).

Grupitöö käik:

- a. 10 min = jaga õpilastele märkmepaberid.
- b. Kuva (allpool kaldkirjas) laused/küsimused ning anna õpilastele aega 5-10 min oma märkmepaberitele vastused kirjutada. Samad küsimused/väited kirjuta ka plakatipaberitele ja kinnita seintele.
- c. Kui õpilastel vastatud, jaga õpilased seitsmesse gruppi. Seda võib teha juhugruppide teel (nt grupeeruge ühise tunnuse alusel 3-4 liikmelisteks gruppideks, nt silmade värvi järgi) või lasta õpilastel grupid ise moodustada.
- d. Järgmiseks liigub grupp ühe, seinal oleva, plakatipaberi juurde ning iga õpilane loeb ette märkmepaberile kirjutatud vastuse, mis kleebitakse seejärel plakatile. Liigutakse edasi järgmise paberi juurde. Iga paberi **juures aega ca 2 min**. Õpetaja annab märku, kui on aeg edasi liikuda järgmise plakatipaberi juurde.

Variatsioon: kui ei soovi märkmepabereid nii suurel määral kasutada, siis võib läheneda nii, et õpilased loevad oma vastuse plakati juures ette ning grupiga kirjutatakse ühisosa/kattuvad vastused paberile. Liiguvad järgmise plakatipaberi juurde. Siis **aega anda ca 3min**.

- e. Kui õpilased jõuavad ringiga tagasi algusesse, siis paluda neil plakatile kleebitud vastused üle vaadata ning grupeerida olemasolevad märkmepaberid teemade, ühisosade vm tunnuste järgi.
- f. Iga grupp kannab ette olulisema oma plakatilt.

Küsimused, millele grupitöö käigus vastust otsitakse (mida kuvada ekraanil ja kirjutada plakatipaberitele)

1. Tooge välja kommunistlikule ideoloogiale omaseid elemente ja sümboleid, mis lavastuses läbi käisid? (õpetajale näiteks, mis võib läbi käia: tsensuur, salastatus, kõik on võrdsed, võidurelvastumine, kauba puudus jne)
2. Kuidas säilitada nõukogudeaegseid tehaseid ja tööstuspärandit tänapäeval?
3. Millised olid raskused/väljakutsed/hirmud, millega lavastuse tegelased silmitsi seisisid? Kuidas nad neid ületasid?
4. Mida väärtustasid Baltijetsi tehase töötajad oma igapäevaelus ja töös?
5. Kuidas oli lavastuses kujutatud erinevaid arvamusi (nt Vassili ja Nadja arvamus Eesti taasiseseisvumisest; tehase juhi arvamus praegusest Ukraina-Venemaa sõjast)?
6. Milline on Baltijetsi, aga ka mõne teise tolle aja tööstuspärandi, mõju meie ajaloole ja riigile?
7. Lavastuse lõpuosas tuuakse välja erinevad vaated Eesti taasiseseisvumisele, selle järgsele ajale ja Ukraina-Venemaa sõjale. Mida räägivad need vaated integreerumise kohta?

Teisi tegevusvariante:

Variant 1: 30 min – iseloomulikud tunnused ENSVs

Jaga õpilased 4-liikmelistesse gruppidesse. Anna gruppidele järgmised märksõnad: *ideoloogia, keskkond, kohanemine, kultuur/vaba aeg*.

Gruppides peavad õpilased avama mõisted ja looma mõistete vahel seoseid, tuues näiteid lavastusest. Valmib justkui suur mõistekaart. Iga grupp tutvustab loodud tööd.

PS! Märksõnu võib vajadusel 9. klassile lihtsustada.

Variant 2: ca 40-50 min – **propaganda plakat**

Õpetaja võib anda plakati teemad ette või võib alustada ajurünnakuga, kus õpilased ise pakuvad teemasid, mis etendusest läbi käisid ja mida propaganda plakatites saaks kasutada. Hea, kui õpilased oleksid varem NSVL propaganda plakatitega tutvunud.

Võimalikke propaganda plakati teemasid:

- Tööliste värbamine Baltijetsi tehasesse
- Hüved Baltijetsi tehase töötajatele
- Tööstustoodangu tähtsus NSVLs õitsengus

Pärast ka propagandaplakateid tutvustada klassis.

Variant 3: 30 min – **arutlev rollimäng**

Jaga õpilased viie liikmelisteks gruppideks. Iga õpilane saab ühe rolli (vt Lisa 1). Esimeseks ülesandeks on tutvuda rolliga, ennast sellesse asetada ning kirjeldada rolli. Rolli kirjeldamiseks on abiks küsimused:

- a. Mis mind iseloomustab?
- b. Mida pean tähtsaks/oluliseks?
- c. Milline on mu igapäev?

Anna õpilastele selleks aega ca 10min. Kui kõik on jõudnud oma rollid läbi mõelda, siis tulla kokku ja arutatakse **lähtuvalt enda rollist**, järgmiste küsimuste üle:

- Milline oli Baltijetsi tehase roll
 - a. Nõukogude Liidus?
 - b. Narva linna kujunemisel?

- Mis loob meie identiteedi?
- Millal inimene tunneb, et ta on „oma“?
- Kas Baltijetsi tehase ja selle töötajate lugu peaks elama edasi ja kuidas?
- Kas Narvaga arvestatakse Eesti ühiskonnas ja poliitikas? Põhjenda.
- Kas töö tehases on Eestis ühiskonnas väärtustatud? Põhjenda.

Kui küsimused on arutatud, siis tehke üle klassi refleksioon:

- Mis tunne oli rollimängus osaleda? Mis tunne oli arutada nende küsimuste üle enda rollis?
- Millise rolli hääl jäi kõige vähem kõlama? Miks?
- Kelle hääl kõige rohkem? Miks?
- Mida arutelu käigus kogesid ja õppisid? Kuidas seostub õpitu nähtud lavastusega?

Olenevalt klassi dünaamikast võib need küsimused anda peale rollimängu grupis arutamiseks ja alles siis üle klassi arutada.

Kokkuvõte 10 minutit

Variant 1: üks märksõna

Iga õpilane saab sõna ja ütleb ühe märksõna, mis tema jaoks tänasest tunnist kõlama jäi.

Variant 2: + ja - väidete esitamine paaris teema kokkuvõtteks.

Õpetajana esita üks arutelu tekitava väide (nt Baltijetsi tehase on mõjutanud Narva kujunemist). Õpilased peavad leidma kaks argumenti, mis väidet kinnitavad ja kaks, mis lükkavad ümber. Pärast jagage üle klassi.

LISA 1. Rollid

1950-1960.aastatel tehasesse saabunud tööline

1960-1980.aastatel tehase kuldajal töötav tööline

1990.-2000.aastatel tööline, kes kaotab töö

Tänapäeva noor Narva elanik

Regionaalminister

Töölehe on koostanud Aliide-Marie Kais, ajaloo ja ühiskonnaõpetaja.

Keskkonnahoidlik sotsiaalselt sidus Ida-Virumaa

